

Avdelningen för epidemiologi och sjukdomsövervakning och riskvärdering

Snabb värdering av sannolikheten för att den svenska djurpopulationen utsätts för smitta med newcastlesjuka till följd av utbrottet i Polen, Tyskland samt Spanien under den senaste tremånadersperioden.

SAMMANFATTNING

Denna snabba riskvärdering bedömer risken för att den svenska djurpopulationen exponeras för newcastlesjuka till följd av pågående utbrott i Europa. De mest relevanta smittvägarna bedöms vara via vilda fåglar samt indirekt smittspridning, exempelvis via transportfordon eller personer.

Risken bedöms som **mycket låg** (mycket ovanlig men kan inte uteslutas). Bedömningen är förenad med **medelhög till hög osäkerhet**, främst på grund av begränsat underlag om virusförekomst hos vilda fåglar.

SVA följer utvecklingen kontinuerligt och uppdaterar riskvärderingen vid behov, då snabba riskvärderingar baseras på aktuella händelser och inte är framåtblickande.

BAKGRUND

Utbrott av newcastlesjuka i Europa har pågått sedan hösten 2024 och är fortsatt pågående trots vidtagna åtgärder i framför allt Polen. Polen är det land med totalt sett flest rapporterade utbrott. Från 2024 fram till mitten av mars 2026 har Polen totalt 270 konstaterade fall, varav 60 har konstaterats hittills under 2026, av dem var 28 på fjäderfä. Sedan december 2025 har Tyskland 39 konstaterade fall varav 38 har skett under 2026, av dem var 31 fall på fjäderfä. Spanien har rapporterat 6 fall sedan december 2025 varav 2 under 2026, båda på fjäderfä. Från och med senare delen av 2025 har även Tjeckien rapporterat fall, inget av de 20 fall som konstaterats hittills under 2026 har dock varit på fjäderfä. Även Litauen och Slovakien har rapporterat enstaka fall hittills under 2026, inga fall på fjäderfä. Hittills under 2026 är det länderna Polen, Tyskland och Spanien som har rapporterat fall på fjäderfä.

Genetisk karakterisering av virus som orsakat utbrott i Polen, Tyskland och Spanien visar att viruset tillhör genotyp VII.1.1. Det är en genotyp som är mer virulent än de stammar som hittills påvisats i Sverige och har orsakat hög dödlighet i smittade besättningar. Såväl kommersiella som hobbyflockar har drabbats, och utbrotten har även omfattat besättningar med vaccinerade

djur. Utbrotten har även inkluderat besättningar av olika produktionsinriktningar och arter, så som kalkoner, höns och gäss.

Virus av den aktuella genotypen har påvisats i Polen tidigare. Den första omgången med utbrott startade i september 2023 i östra delen av landet mot gränsen till Belarus och drabbade framför allt slakkycklingsbesättningar. Den andra omgången började hösten 2024 och är fortsatt pågående. De virus som har orsakat utbrotten 2023 och 2024–2026 är av samma genotyp men inte samma genetiska kluster, vilket innebär att det är två separata introduktioner. När det gäller det första fallen i Tyskland var viruset genetiskt liknande virus från Polen.

Newcastlesjuka är en virussjukdom som orsakas av virulenta former av aviärt paramyxovirus 1. Sjukdomen förekommer i de flesta länderna i världen. Inom EU vaccinerar idag alla länder utom Sverige och Finland. Norge vaccinerar inte heller. Trots vaccination så förekommer sjukdomsutbrott i flera europeiska länder varje år. Förutom fjäderfä kan även vilda fåglar och burfåglar infekteras. För att infektion med aviärt paramyxovirus 1 hos fjäderfä ska klassificeras som newcastlesjuka krävs att viruset har en tillräckligt hög sjukdomsframkallande förmåga. Virusets sprids framför allt vid direktkontakt mellan sjuka fåglar eller från symptomlösa virusbärare. Smittspridning mellan fjäderfäbesättningar kan ske genom direktkontakt vid förflyttning av fåglar eller indirekt via exempelvis fordon, besökare eller utrustning. Virusets antas cirkulera bland vilda fåglar men omfattningen är inte känd. Vilda duvor är en känd reservoar framför allt för duvanpassade varianter, men duvor kan drabbas även av andra stammar. Vindburen spridning har setts över korta avstånd. Vissa virusstammar kan även infektera kycklingar direkt i ägget, men risken bedöms vara liten. Viruset kan överleva länge i miljön under rätt förhållanden.

Kliniska symptom kan variera mycket beroende på fåglarnas art, ålder, produktionsinriktning och vilken virusvariant som har drabbat fåglarna. Ibland är sänkt äggproduktion det enda symptomet som ses i en drabbad besättning. Ytterligare symptom som kan observeras är ökad dödlighet, påverkan på respirationsorgan, diarré, ökad andel ägg med skalförändringar, och symptom från centrala nervsystemet (kramper, cirkelgång, förlamning, vridning av nacke).

SANNOLIKHET FÖR INTRODUKTION AV SMITTA

Sannolikheten för att den svenska djurpopulationen ska ha utsatts för smitta med newcastlesjuka som följd av utbrotten i Polen, Tyskland och Spanien bedöms vara störst via vilda fåglar samt indirekt smittspridning med exempelvis fordon och personer. Virusförekomst bland vilda fåglar i Östersjöområdet antas vara begränsad men osäkerheten bedöms som medelhög till hög då tillgång på sådan data är mycket begränsad.

Tracesdata avseende införsel och utförsel av kläckägg och livdjur från den senaste tremånadersperioden är inhämtat 2026-03-19. Ingen införsel har

skett av levande fjäderfä eller kläckägg från Polen till Sverige under perioden. En transport med kläckägg av värphöns från västra Tyskland, North Rhine Westphalia, har ankommit 2026-03-20 vilket är från en region i en annan del av landet än från de områden där smitta konstaterats. Under februari inkom fyra transporter med livdjur från Spanien, Castile and León, Valladolid (nord västra Spanien). Sedan årsskiftet har Spanien rapporterat två utbrott av newcastlesjuka hos fjäderfä, båda från Valencia som är beläget i sydöstra delen av landet.

Uppgifter om omfattning av illegal förflyttning av levande djur saknas men antas vara begränsad.

Polen har under 2026 rapporterat fall från stora delar av landet. Senaste utförsel av kläckägg och livdjur för slakt till Polen var i december 2025 respektive i slutet av februari 2026. Utförsel av kläckägg och livdjur till Tyskland skedde senast i början av februari respektive i slutet av januari 2026.

Fordon ska rengöras efter transport enligt gällande lagstiftning och därmed bedöms risken för att återvändande fordon skall medföra smitta som mycket låg.

Lantbruksarbetare från övriga länder i Europa förekommer i Sverige. Förutsatt att kommersiella fjäderfäproducenter tillämpar branschens riktlinjer avseende smittskyddsrutiner för personal och besökare bedöms risken för smittspridning som mycket låg. Det saknas uppgifter om införsel av foder eller strömedel, dock är fjäderfäfoder som förs in i Sverige i regel värmebehandlat.

Kommersiell införsel av fjäderfäkött och animaliska produkter för konsumtion från framför allt Polen och Tyskland och vid enstaka tillfällen från Spanien (styckningsdelar ankor samt fjäderfäkött) till Sverige förekommer, men risken för kontakt med fjäderfäbesättningar bedöms vara mycket låg.

Tabell 1. Översikt över snabb riskvärdering för riskdelvägarna

Riskdelväg	Värdering av sannolikhet	Osäkerhet i värderingen
1. Levande djur och kläckägg (legal/illegal införsel) inkl. deras transportfordon/burar		
1.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Försumbar	Låg
1.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Försumbar	Låg
2. Sperma, ägg, embryon (legal/illegal) inkl. deras transportfordon/emballage		
2.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Riskvägen är inte relevant	inte bedömts
2.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Riskvägen är inte relevant	inte bedömts
3. Indirekt smittspridning (fordon, personer, utrustning, foder och strö)		
3.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Mycket låg	Medelhög
3.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Mycket låg	Medelhög
3.3. till vilda djur	Mycket låg	Medelhög
3.4. till hägnade vilda djur	Mycket låg	Medelhög
4. Djurprodukter inkl. bl.a. kött och troféer, samt animaliskt matavfall (legal och illegal införsel)		
4.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Försumbar	Låg till Medelhög
4.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Mycket låg	Medelhög
4.3. till vilda djur	Mycket låg	Medelhög
4.4. till hägnade vilda djur	Försumbar	Medelhög
5. Vektorer		
5.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Riskvägen är inte relevant	inte bedömts
5.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Riskvägen är inte relevant	inte bedömts
5.3. till vilda djur	Riskvägen är inte relevant	inte bedömts
5.4. till hägnade vilda djur	Riskvägen är inte relevant	inte bedömts
6. Vilda djur		
6.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Mycket låg	Medelhög till Hög
6.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Mycket låg	Medelhög till Hög
6.3. till vilda djur	Mycket låg	Medelhög till Hög
6.4. till hägnade vilda djur	Mycket låg	Medelhög till Hög

Sannolikheten för att den svenska djurpopulationen utsätts för smitta med newcastlesjuka som följd av utbrottet i Polen, Tyskland och Spanien bedöms vara störst via riskvägarna vilda djur och indirekt smittspridning. Sannolikheten för att detta ska inträffa bedöms vara mycket låg.

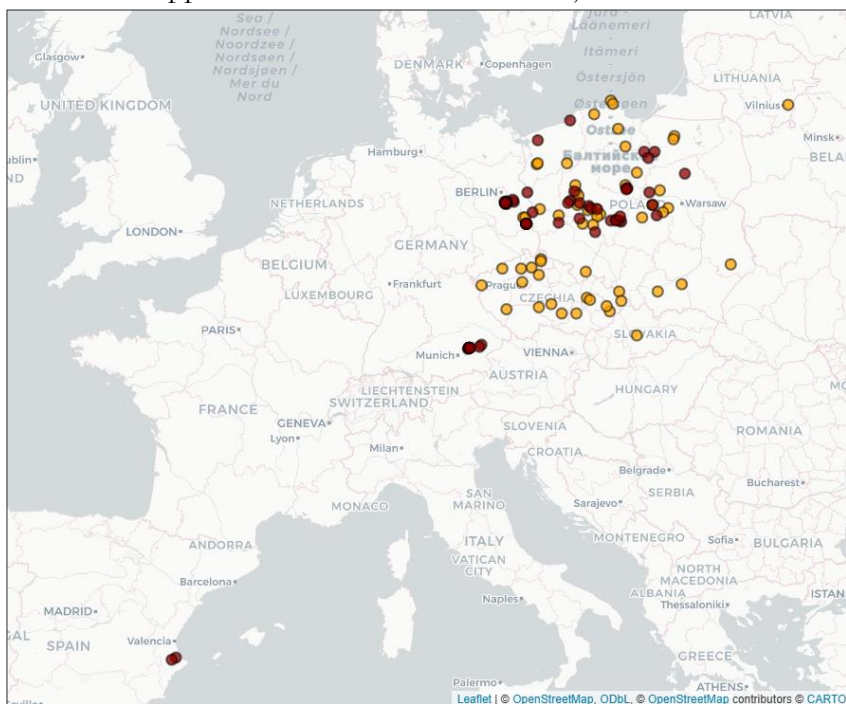
Osäkerheten i denna värdering är medelhög till hög. Nivån av osäkerhet är bedömd utifrån kvaliteten på de uppgifter som funnits tillgängliga för värderingen.

Statens veterinärmedicinska anstalt följer situationen i de aktuella länderna och bedömer när det finns behov av en ny värdering av sannolikheten för att den svenska djurpopulationen utsätts för smitta med newcastlesjuka.

Definitioner av de termer som används vid sannolikhetsvärderingen:

- Försumbar – så ovanligt att det saknar betydelse
- Mycket låg – mycket ovanligt, men kan inte uteslutas
- Låg – sällan, men förekommer
- Medelhög – förekommer ibland
- Hög – förekommer ofta
- Mycket hög – förekommer nästan alltid

Karta över rapporterade utbrott av newcastlesjuka under 2026:

Källa: ADIS. Rapporter om newcastlesjuka hos fjäderfä (röd), eller övriga fåglar i fångenskap (orange) under perioden 2026-01-01 – 2026-03-20.